

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาอังกฤษเข้ามามีบทบาทในการดำรงชีวิตของคนไทยในสังคมปัจจุบันอย่างเห็นได้ชัด ทั้งในด้านการศึกษา การท่องเที่ยว และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการประกอบอาชีพ เนื่องจาก การคมนาคมและการสื่อสารที่เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว จึงอาจกล่าวได้ว่าผู้มีความรู้ภาษาอังกฤษจะเป็นผู้ได้เปรียบในทุก ๆ ด้าน เช่น ในการประกอบอาชีพ ผู้ที่มีความรู้ทางด้านภาษาอังกฤษจะได้เปรียบผู้ที่ไม่รู้ภาษาอังกฤษ (แรมสมร อยุ่สถาพร, 2535, หน้า 1) จากความสำคัญ และความจำเป็นของภาษาอังกฤษในยุคข้อมูลข่าวสารดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการจึงเห็นชอบให้มีการปรับปรุงหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนภาษาอังกฤษทุกระดับ เพื่อพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้มีทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน จนสามารถติดต่อสื่อสาร รับข่าวสาร และพัฒนาภาษาเพื่อการศึกษาต่อ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2539, หน้า 1)

เมื่อพิจารณาวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ สำหรับผู้เรียนระดับ ประถมศึกษา ซึ่งเป็นระดับที่สำคัญเพราะเป็นระดับพื้นฐานสำหรับการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ในระดับสูงขึ้นไป เห็นได้ว่าการกำหนดเป้าหมายในการเรียนภาษาอังกฤษ เพื่อเป็นพื้นฐาน ในการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนให้สามารถใช้ภาษาสื่อสารอย่างถูกต้องตามหลักภาษา และเหมาะสมกับวัฒนธรรมเจ้าของภาษา ตลอดจนเพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการใช้ ภาษาอังกฤษพอที่จะศึกษาต่อหรือนำไปประกอบอาชีพตามความจำเป็น และสื่อสารใน สถานการณ์ง่าย ๆ ได้ อย่างไรก็ตามแม้หลักสูตรจะกำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจน แต่ผลสัมฤทธิ์ ในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่ผ่านมาค่อนข้างต่ำกว่าเกณฑ์ เช่น จากการศึกษารายงานของ ศรีนวล ลีสุวรรณ (2541) พบว่า ผลการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ต่ำกว่าเกณฑ์ที่สำนักงานการศึกษา กำหนดไว้ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับการวิจัย และประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ภาษาอังกฤษส่วนรวมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของนักวิชาการสอนภาษาอังกฤษ เช่น เปรมปรี ฆะปัญญา (2534, หน้า 6) และ นภาเพ็ญ สุดใจ (2536, หน้า 6) ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษส่วนรวมของนักเรียนดังกล่าวอยู่ในระดับไม่น่าพอใจ เช่นเดียวกัน ถึงแม้ว่าผลการวิจัยจะเป็นผลการเรียนภาษาอังกฤษในระดับมัธยมศึกษาก็ตาม

การศึกษาในระดับนี้ก็เป็นผลสืบเนื่องจากการศึกษาภาษาอังกฤษระดับพื้นฐาน คือ ระดับ ประถมศึกษานั้นเอง

จากปัญหาที่ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาอังกฤษไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนด และอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจนั้น หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง (2535) ได้ดำเนินการวิจัยหาสาเหตุเพื่อแก้ไขปรับปรุงปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษดังกล่าว ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการเรียนภาษาเกิดจากผู้เรียนไม่มั่นใจ มีความวิตกกังวล ไม่มีแรงจูงใจในการเรียน เนื่องจากครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังใช้วิธีการสอนแบบเดิม เข้มงวด เน้นการท่องจำ และขาดการใช้สื่อเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สมศีล ญาณวงศ์ (2534, หน้า 9 อ้างใน ปวีตรา จันทกรลิน, 2534, หน้า 9) ที่ว่าการเรียนรู้ของผู้เรียน จะเกิดผลหรือไม่ขึ้นอยู่กับตัวผู้สอน และกลวิธีในการสอนเป็นสำคัญ กล่าวคือ หากผู้สอน ขาดกลวิธีการสอนที่จะสร้างแรงจูงใจอันเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความกระตือรือร้นในการเรียนแล้ว ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ของผู้เรียนย่อมไม่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพราะความวิตกกังวล ความเครียด ความเบื่อหน่าย และบรรยากาศในชั้นเรียนเป็นอุปสรรคสำคัญยิ่งต่อการเรียนรู้ กลวิธีในการสอนจัดว่าเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญเพราะจะเป็นสิ่งกระตุ้นเร่งเร้าให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียน เกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ดังที่ วิรัตน์ ไวยกุล (2537, หน้า 77) กล่าวแสดงความคิดเห็นเรื่องความสำคัญของแรงจูงใจไว้ว่า การเรียนรู้ ความต้องการ ความชอบ ตลอดจนแนวทางและกิจกรรมที่ผู้เรียนเลือกใช้ ล้วนแล้วแต่มีแรงจูงใจเป็นเงื่อนไขจำเป็นทั้งสิ้น ความเข้ม ในการปฏิบัติกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งของผู้เรียนก็เช่นเดียวกัน หากผู้เรียนเกิดแรงจูงใจขึ้นภายใน ผู้เรียนก็จะเกิดความต้องการอยากรู้ และอยากเข้าใจ และหากความต้องการขั้นต่ำสุดสี่ขั้น คือ อาหารและน้ำ ความปลอดภัย ความรัก และความรู้สึกสำคัญของผู้เรียนได้รับการตอบสนอง ครบถ้วนแล้ว ผู้เรียนจะเกิดความต้องการด้านองกาม (Growth Needs) ยิ่งความต้องการได้รับการตอบสนองมาก ผู้เรียนก็ยิ่งได้รับการจูงใจให้อยากเรียนรู้และองกามยิ่งขึ้น (Maslow, 1908-1970) ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้สอนที่จะต้องช่วยเสริมให้ผู้เรียน เกิดแรงจูงใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงจูงใจภายในเพื่อผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ภาษา กล่าวคือ ผู้สอนจะต้องพิจารณาหาแนวทาง รวมถึงกลวิธีการสอนที่เหมาะสม สามารถแก้ปัญหาการขาดแรงจูงใจ ตลอดจนเป็นแนวการสอนที่มุ่งเน้นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจ

จากการศึกษาของ Koch and Terrell (1991, p.109) พบว่า แนวการสอนภาษาต่างประเทศแนวทางหนึ่งที่สามารถสร้างแรงจูงใจ อันจะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนภาษา คือ แนวคิดการสอนแบบธรรมชาติ (Natural Approach) ซึ่งเป็นแนวคิดด้านการสอนภาษาต่างประเทศที่เกิดขึ้นในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 เป็นแนวการสอนที่เน้นเรื่องตัวป้อนภาษาที่เข้าใจได้ในภาษาเป้าหมาย มุ่งให้ผู้เรียนได้รับโอกาสพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยการจัดหากิจกรรม และสื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีความหมายต่อผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้เรียน ได้ปฏิบัติกิจกรรมทางภาษา และเนื่องจากการสอนในแนวนี้นักเรียนเน้นการสร้างความรู้จากความเข้าใจ ผู้สอนจึงต้องพยายามทุกวิถีทางที่จะทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในข้อมูลป้อนทางภาษาเป็นอันดับแรก เพราะเชื่อว่าเมื่อมีความเข้าใจในข้อมูลป้อน ผู้เรียนจะเกิดความรู้สึกพึงพอใจ ยอมรับรู้ภาษาที่เป็นข้อมูลนั้น เป็นการรับรู้ที่ผู้เรียนจะสะสมไว้ในจิตสำนึก หากผู้เรียนมีข้อมูลความเข้าใจสะสมไว้มาก ผู้เรียนยังมีแรงจูงใจให้อยากเรียนรู้มากขึ้น เมื่อมีตัวป้อนภาษาที่เข้าใจได้สะสมไว้มากพอจะสามารถผลิตภาษาออกมาได้ ดังนั้นในช่วงแรกของการเรียนรู้ในระดับต้น ปฏิกริยาตอบสนองต่อภาษาที่เป็นตัวป้อนภาษาอาจเป็นเพียงกิริยาท่าทางหรือภาษากาย เมื่อมีความพร้อมในระดับหนึ่ง ผู้เรียนจะตอบสนองด้วยคำพูดได้ แม้ว่าในระยะแรกอาจเป็นเพียงคำ ๆ เดียว แต่เมื่อการสื่อสารด้วยคำพูดประสบความสำเร็จ โอกาสที่ผู้เรียนจะเข้าใจข้อมูลป้อนจะมีเพิ่มขึ้น ความรู้ด้านภาษาจึงได้รับการพัฒนาขึ้นไปเรื่อย ๆ จนถึงขั้นใช้ภาษาที่ซับซ้อน และยากขึ้นตามลำดับได้ และเนื่องจากแนวการสอนแบบธรรมชาตินี้เน้นวิธีการอันจะช่วยลดแรงต้านการรับรู้ภายใน การพูดผิดไวยากรณ์ หรือรูปแบบทางด้านภาษาศาสตร์ ในการใช้ภาษาช่วงแรกนี้ หากผิดแต่ยังพอเข้าใจได้จากบริบทต่าง ๆ ครูผู้สอนจะยังไม่แก้ไขทันที แต่จะรอจนถึงเวลาเหมาะสมตามวิจาร์ณญาณแล้วจึงจะแก้ไข ด้วยเหตุนี้ผู้เรียนจึงไม่ถูกขัดขวางหรือทำให้การพูดและความคิดชะงักงัน ไม่มีความรู้สึกหวาดกลัว ไม่มั่นใจ หรือวิตกกังวล ส่งผลให้ผู้เรียนรู้สึกเป็นอิสระในการเรียนการใช้ภาษา ตลอดจนการลองผิดลองถูก เกิดแรงจูงใจในการเรียน อันนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ผลในการเรียนภาษา ทั้งนี้เพราะไม่มีอุปสรรคที่จะสกัดกั้นความอยากเรียนอยากรู้ ซึ่งแนวความคิดดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Naimon, Frohlich, Stern and Todesco (1978, cited in Koch and Terrell, 1991, p.110) ที่ว่าการเรียนรู้จะเกิดผลสัมฤทธิ์ หากว่าผู้สอนพยายามใช้วิธีสอนที่ไม่สร้างความหวาดกลัว วิตกกังวล หรือโกรธแค้นให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน เพราะอารมณ์เหล่านั้นเป็นสิ่งสกัดกั้นความอยากเรียนอยากรู้ของผู้เรียน

นอกจากปัญหาที่ครูผู้สอนใช้วิธีการสอนแบบเดิมทำให้ผู้เรียนขาดแรงจูงใจดังกล่าวข้างต้น จากการศึกษาของ วิชัย ดีพร้อม (2538) และ คณิงนิจ อาจนรงค์ (2533) พบว่า สาเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาอังกฤษของผู้เรียนไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนด และมักจะประสบปัญหาเมื่อต้องสื่อสารกับชาวต่างประเทศ กล่าวคือ ไม่สามารถสื่อสารได้ดี ทั้งที่เรียนภาษาอังกฤษมาเป็นเวลานาน เพราะในการสอน ผู้สอนไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ หรือใช้ภาษา ทำให้ผู้เรียนขาดประสบการณ์ และทักษะการใช้ภาษา ทั้งนี้หากพิจารณาตามความเป็นจริงแล้ว การเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย ผู้เรียนส่วนใหญ่มีโอกาสฝึกฝนการใช้ภาษาอังกฤษภายในห้องเรียนเท่านั้น เนื่องจากสังคมไทยส่วนใหญ่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่ เมื่อไม่มีโอกาสฝึกฝนในห้องเรียนก็ยากที่จะหาโอกาสฝึกฝนในที่อื่น ๆ ได้ ดังนั้นครูผู้สอนควรคำนึงถึงความสำคัญของการให้โอกาสผู้เรียนฝึกฝนการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารภายในชั้นเรียน ดังที่ เฉลิมพล ดาวเรือง (2535, หน้า 58-62) ได้ให้ข้อคิดเห็นไว้ในสังคมไทยเด็กไทยมีโอกาสฝึกใช้ภาษาอังกฤษเพียงแคในโรงเรียน ครูควรพยายามสร้างบรรยากาศที่จะเอื้ออำนวยให้เด็กได้ใช้ภาษาอังกฤษให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยการจัดกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคุ้นเคยกับการใช้ภาษาอังกฤษ เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน จัดเตรียมสถานการณ์ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกทักษะในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารให้ได้มากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูผู้สอนจะต้องหาทางหลีกเลี่ยงบรรยากาศที่เคร่งเครียด น่าเบื่อหน่าย เช่น การฝึกออกเสียงซ้ำไปมาแบบนกแก้วนกขุนทอง เพราะการฝึกในลักษณะนี้ไม่น่าสนใจ ผู้เรียนไม่มีความประทับใจ จำได้ไม่นานแล้วก็จะลืม เนื่องจากไม่เข้าใจถึงความหมายของภาษาที่ผู้สอนกำหนดให้พูด นอกจากนี้ เฉลิมพล ดาวเรือง ให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนฝึกพูดจะต้องคำนึงถึงความรู้สึก และมุ่งให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายของภาษา ให้ผู้เรียนมีโอกาสใช้ภาษาในสถานการณ์ที่คล้ายจริง โดยให้กิจกรรมเป็นสิ่งที่กระตุ้นแรงจูงใจการใช้ภาษาเป้าหมาย ซึ่งหากพิจารณาถึงแนวการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะการใช้ภาษาก็จะเห็นได้ว่า แนวการสอนแบบมุ่งปฏิบัติงาน (Task-Based Approach) เหมาะสมอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะการสอนตามแนวคิดดังกล่าวมุ่งเน้นความสำคัญของกิจกรรมการเรียนรู้ในแง่ที่จะเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการใช้ภาษาในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการฟัง พูด อ่าน หรือเขียน ทั้งยังเป็นแนวการสอนที่อาศัยงานเป็นกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร เป็นเครื่องมือในการทำงาน จึงเป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาอย่างมีเป้าหมาย และมีความหมาย ได้พัฒนาความสามารถทางภาษาตลอดจนได้มีโอกาสฝึกหัดใช้ภาษาในสถานการณ์ที่อาจต้องเผชิญจริง เป็นการเตรียมตัวให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในการใช้ภาษา

ยิ่งกว่านั้นหากงานที่ปฏิบัตินั้นมีขอบเขตและมีเป้าหมายชัดเจนจะช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นเป้าหมายที่เป็นรูปธรรมเป็นผลให้การใช้ภาษาเพื่อปฏิบัติงานให้ลุล่วงไปทำให้ง่ายดายขึ้น (Breen, 1987) ผู้เรียนจึงได้รับทั้งแรงจูงใจ และการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาควบคู่กันไป

การฝึกฝนดังกล่าว เป็นประสบการณ์ตรงที่ผู้เรียนได้รับจากการฝึกฝนในชั้นเรียนก่อนนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง ดังที่ ปิยะฉัตร ปลอดโปร่ง (2535, หน้า 20) กล่าวว่า ข้อดีของการจัดกิจกรรมแบบมุ่งปฏิบัติงาน คือ ผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์ตรงจากตัวป้อนทางภาษาที่เข้าใจได้ กิจกรรมที่สอดคล้องกับตัวป้อนทางภาษาจะช่วยพัฒนาความสามารถในการใช้กลยุทธ์ในการสื่อสาร กลยุทธ์ในด้านการเรียนรู้และการประเมินตนเอง การได้รับตัวป้อนที่เข้าใจได้ เป็นสิ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจ มีความพยายามอยากใช้ภาษา การได้ลงมือปฏิบัติงานเป็นการฝึกฝนที่เร้าใจ ทำทลายความสามารถ และหากงานหรือกิจกรรมได้รับการวางแผนจัดรูปแบบให้เหมาะสมกับวัยและความรู้ของผู้เรียนแล้ว งานหรือกิจกรรมนั้น ๆ จะกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนยิ่งขึ้น ความสนใจที่จะเรียนรู้ช่วยให้ความเบื่อหน่ายในการเรียนหมดไป เป็นผลให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น (วิชัย ดีพร้อม, 2538, หน้า 27)

แนวคิดข้างต้นทั้งสองประการ คือ แนวคิดวิธีสอนแบบธรรมชาติ และแนวคิดวิธีสอนแบบมุ่งปฏิบัติงาน เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ น่าสนใจ น่านำมาประยุกต์ใช้ เพราะเป็นแนวคิดซึ่งจะช่วยเสริมสร้างให้การเรียนการสอนภาษามีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลยิ่งขึ้น หากจะนำแนวคิดวิธีสอนทั้งสองแบบมาผสมผสานใช้ร่วมกัน เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น การเรียนการสอนก็จะยิ่งได้ผลตรงตามเป้าหมายยิ่งขึ้น กล่าวคือ ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนที่มีผู้เรียนจำนวนมากนั้นวิธีการสอนแบบใดแบบหนึ่งเพียงแบบเดียวย่อมไม่อาจช่วยในการแก้ปัญหาทั้งหลายให้หมดได้ เนื่องจากสภาพปัญหาที่มีความแตกต่างหลากหลาย แนวคิดวิธีสอนใด ๆ ที่ผู้สอนได้พิจารณาคัดเลือกแล้วเห็นว่ามีข้อดีสามารถแก้ไขปัญหามาตามสภาพที่เกิดขึ้นจริงได้ ย่อมจัดว่าเป็นแนวคิดวิธีสอนที่สมควรนำมาผสมผสานใช้เพื่อให้การเรียนการสอนเกิดผลยิ่งขึ้น

ในการศึกษางานวิจัยต่าง ๆ พบว่ามีงานวิจัยที่ได้นำข้อดีของวิธีการสอนแต่ละวิธีมาปรับใช้ร่วมกัน โดยเน้นบริบทการเรียนการสอนและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังเช่นงานวิจัยของ วิภาดา รัตนวิจักขณ์ (2540) ที่ได้พัฒนากิจกรรมการฟัง-พูด ตามแนวคิดแบบผสมผสานสำหรับวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจโรงแรม เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ ซึ่งผู้วิจัยทดลองโดยการผสมผสานวิธีการสอนแบบชักชวน (Suggestopedia) วิธีสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบความรู้ความเข้าใจ (The Cognitive Code

Learning Theory) และแนวคิดวิธีสอนแบบมุ่งปฏิบัติงาน (Task-Based Approach) โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมฟัง-พูด ตามแบบผสมผสานทุกแผนมีประสิทธิภาพดี และนักศึกษาที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมฟัง-พูดแบบผสมผสานได้รับผลสัมฤทธิ์ในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษผ่านเกณฑ์ที่กำหนด การแก้ปัญหาการเรียนการสอนดังกล่าวทดลองกระทำตามแนวคิดในวิธีการสอนภาษาแบบผสมผสาน (Eclectic Way) ซึ่งเป็นแนวคิดของนักภาษาศาสตร์และนักการศึกษาที่มีความเห็นพ้องต้องกันว่า ระเบียบวิธีการสอนภาษาแต่ละวิธีต่างก็มีทั้งข้อดีและข้อจำกัด ผู้สอนควรพิจารณานำส่วนดีของวิธีการสอนแบบต่าง ๆ มาผสมผสานใช้ในการสอนตามคุณสมบัติของผู้เรียน เนื้อหา และวัตถุประสงค์ในการสอน (แรมสมร อยู่สถาพร, 2539, หน้า 3)

ความคิดดังกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับแนวความคิดของ Hubbards et. al (1995) ที่กล่าวว่า แนวคิดวิธีการสอนแบบผสมผสานเป็นแนวคิดวิธีการสอน ซึ่งรวบรวมกลวิธีการสอน (Techniques) หรือกระบวนการสอนแบบใดก็ตามที่ผู้สอนพิจารณาแล้วเห็นว่ามีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสภาพชั้นเรียนมาเป็นกลวิธีในการสอน ซึ่งผู้สอนที่สนใจจะใช้วิธีการสอนตามแนวความคิดนี้จะต้องเป็นผู้มีความยืดหยุ่น ไม่ผูกติดกับรูปแบบการสอนแบบใดแบบหนึ่ง โดยเฉพาะ และเป็นผู้มีใจเปิดกว้างมุ่งหมายประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

การนำแนวคิดวิธีการสอนแบบต่าง ๆ มาผสมผสานกันใช้นั้น จะต้องกระทำอย่างรอบคอบก่อนการตัดสินใจ ผู้สอนจะต้องวิเคราะห์สถานการณ์ กลวิธี ตลอดจนสื่อหรืออุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วโดยละเอียด (Mullin, 1980, p.5 and Girard, 1986, pp.11-12) นอกจากนี้ก็ศึกษาการการสอนภาษา เช่น Hubbards et. al. และ Prabhu (1995) ต่างก็มีความเห็นพ้องต้องกันว่ากลไกสำคัญในการตัดสินใจเลือกแนวคิดวิธีสอนมาผสมผสานกันนั้น ผู้สอนจะต้องศึกษาทฤษฎีพื้นฐานของการสอนต่าง ๆ ด้วยความรอบคอบก่อนแล้ว หลังจากนั้นจึงให้ประสบการณ์ความรู้ ตลอดจนจิตสำนึกมาประกอบเป็นข้อมูลในการพิจารณาด้วยเหตุและผลเพื่อตัดสินใจเลือกแนวคิดวิธีการสอนที่เห็นว่าเป็นประโยชน์และเหมาะสมต่อผู้เรียนที่สุด

อย่างไรก็ตาม ความรู้ด้านแนวคิดทฤษฎีพื้นฐาน และแนวคิดวิธีสอนเท่านั้นยังไม่เพียงพอ ผู้สอนจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของกิจกรรมต่าง ๆ ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการสอนด้วย เพราะกิจกรรมมิใช่เป็นเพียงเนื้อหาวิชาที่กำหนดไว้ในเรียนการสอน หากแต่เป็นสิ่งกำหนดบทบาทและความสัมพันธ์ของผู้เรียนกับผู้สอนและผู้เรียนด้วยกัน เป็นกิจกรรมที่กำหนดขึ้นเพื่อหวังผลให้เกิดการปฏิสัมพันธ์กันและกันในชั้นเรียน ซึ่งช่วยส่งเสริมให้กระบวนการเรียนรู้ภาษาเกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ (Foster, 1999) สอดคล้องกับแนวความคิดของ Girard

(1986) ที่กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนการสอนตามวิธีการแบบผสมผสานไม่ได้เน้นหลักวิชาการ ด้านการเรียนการสอน หากแต่เป็นกิจกรรมที่มุ่งหวังผลในอันที่จะสนองตอบต่อความต้องการ ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชั้นเรียนให้หมดไปโดยไม่คำนึงว่าจะเป็นแนวทางการสอน แบบเก่าที่เน้นความรู้ด้านไวยากรณ์ หรือแนวทางการสอนแบบใหม่ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถใช้ ภาษาเพื่อการสื่อสาร ทั้งนี้เพราะในการเรียนรู้ภาษานั้นแม้ว่าจะจะเป็นไปเพื่อเป้าหมายในการ สื่อสาร ผู้เรียนจะต้องมีความรู้พื้นฐานตามกฎไวยากรณ์อยู่บ้าง เพราะการสื่อสารด้วยภาษาไม่ได้ หมายความว่าผู้เรียนจะเพียงแต่เอาคำต่าง ๆ มาเรียงต่อ ๆ กันเท่านั้นหากยังต้องคำนึงถึง ความหมายของประโยคเมื่อนำคำมาเรียงต่อกันด้วย อย่างไรก็ตามในการสอนภาษาเพื่อ การสื่อสารนั้น ผู้สอนเน้นความรู้ของผู้เรียนในด้านการใช้คำเพื่อการสื่อสารมากกว่าความรู้ ทางด้านไวยากรณ์ (Krashen and Terrell, 1995, p.71) นอกจากนี้ อภรณ์ ใจเที่ยง (2537, หน้า 134) กล่าวว่า การสอนด้วยวิธีการแบบผสมผสานมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ เจตคติ และทักษะ ดังนั้นกิจกรรมต่าง ๆ ที่นำมาผสมผสานกันจึงมีประโยชน์ต่อผู้เรียน ในแง่ที่ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสแสดงความสามารถและความสนใจของตนเองออกมาขณะที่ พยายามสื่อสารกับผู้อื่น และกลวิธีการสอนที่เปลี่ยนไปในแต่ละช่วงเวลารับเรียนการสอนทำให้ ความสนใจของผู้เรียนได้รับแรงกระตุ้นอยู่เสมอ เกิดเป็นแรงจูงใจซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญยิ่ง ในการเรียนรู้ (Willis, 1996, p.4)

จึงเห็นได้ว่า วิธีการสอนแบบผสมผสานมีประโยชน์นำมาประยุกต์ใช้ เพราะเป็น การสอนที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านโครงสร้างทางไวยากรณ์ ความเข้าใจในการใช้ภาษาอย่างต่อเนื่อง หรือการใช้ภาษาได้อย่างเหมาะสมต่อสถานการณ์ และบทบาททางสังคม (ผจงกาญจน์ ภูวิภาดาธรรม, 2538, หน้า 26) จากปัญหา หลักการ และเหตุผลดังกล่าว จึงนำมีการศึกษาพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนมีโอกาส ได้ยิน ได้ฟัง ได้มีประสบการณ์เกี่ยวกับภาษาเป้าหมายอย่างเป็นธรรมชาติ ให้เป็นการเรียนรู้ โดยยึดหลักการสอนตามแนวคิดวิธีสอนแบบธรรมชาติ มุ่งเน้นการลดแรงต้านการเรียนรู้ภายใน ให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าใจภาษาเป้าหมายและเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้จากสถานการณ์ที่มี ความหมาย มีความสัมพันธ์กับสภาพความเป็นจริง มีการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ในชั้นเรียนให้ผู้เรียนรู้สึกเป็นกันเอง ไม่เครียด ไม่มีความวิตกกังวล และมีแรงจูงใจในการเรียน ที่เป็นผลมาจากกลวิธีการสอน และเทคนิคต่าง ๆ ที่จัดสร้างขึ้นเพื่อสร้างความสนใจของผู้เรียน มีการใช้สื่อการเรียนที่หลากหลาย ซึ่งปรากฏอยู่ในชั้นเรียนตลอดเวลา ช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นภาพ

หรือข้อความจนเกิดเป็นการเรียนรู้ขึ้นโดยมิได้ตั้งใจไม่รู้ตัว นอกจากนี้การได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามแนวคิดวิธีสอนแบบมุ่งปฏิบัติงานจะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสใช้ภาษาในการแสดงความคิดเห็น ความต้องการ ตลอดจนความสนใจโดยไม่รู้สึกรู้ว่าถูกบีบบังคับให้พูด

ส่วนกระบวนการการเรียนการสอน ผู้วิจัยยึดขั้นตอนการสอนที่นิยมใช้สอนภาษาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (Traditional Language Learning) (Foster, 1999) ซึ่งประกอบด้วยขั้นนำเข้าสู่บทเรียนคือ การสอนเนื้อหา (Presentation) การฝึกปฏิบัติ (Practice) และการใช้ภาษา (Performance) กล่าวคือ ในขั้นการนำเข้าสู่บทเรียนซึ่งเป็นส่วนของการปูพื้นฐานความเข้าใจทางภาษาเป้าหมาย สื่อต่าง ๆ เช่น วีดิทัศน์ แอ็บสันทีกเสียง รูปภาพ ตลอดจนสื่อจริงรอบตัว จะใช้เป็นเครื่องมือนำเข้าสู่บทเรียน และเสนอเนื้อหาการเรียนตามที่ได้กำหนดไว้เพื่อสร้างแรงจูงใจ สร้างความรู้ความสนุกสนาน และลดแรงต้านทานการเรียนรู้ภายในให้มากที่สุด หลังจากนั้นจะนำเข้าสู่กระบวนการฝึกปฏิบัติ โดยใช้ภาษาเป้าหมาย และให้ทุกคนมีโอกาสฝึกฝนให้เกิดทักษะการใช้ภาษาผ่านทางกิจกรรม ทั้งนี้ผู้สอนจะเป็นผู้ริเริ่มใช้คำถามนำการสนทนาหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ถกเถียงแสดงความคิดเห็นหรือถามตอบด้วยกิจกรรมที่ต่อเนื่องในระดับภาษาที่พิจารณาแล้วว่าไม่ยากเกินไปสำหรับผู้เรียน และขั้นตอนสุดท้าย คือ การมอบหมายงานให้ผู้เรียนปฏิบัติให้สำเร็จตรงตามเป้าหมาย หรือความคาดหวังของผู้สอน โดยอาศัยกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจับคู่ปฏิบัติงาน การทำกิจกรรมเป็นกลุ่มรวมถึงการออกมารายงานหน้าชั้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ใช้ภาษาเป้าหมายในการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ โดยมุ่งเน้นให้เป็นการฝึกฝนความคล่องแคล่วในทักษะภาษาทั้ง 4 ด้าน คือ ฟัง พูด อ่าน และเขียน เป็นการผสมผสานกลวิธีการสอน ตามแนวคิดวิธีสอนแบบมุ่งปฏิบัติงานกับแนวคิดวิธีสอนแบบธรรมชาติเข้าด้วยกัน ตามเงื่อนไขสำคัญ 3 ประการของสภาพการเรียนรู้ในชั้นเรียนที่จะเอื้อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ คือ การจัดหาโอกาสให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ได้ยิน ได้ฟัง ได้เห็น การใช้ภาษา และได้ใช้ภาษาในการสนทนาโดยมีกิจกรรมเป็นสิ่งกระตุ้นเสริมแรงให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเข้าร่วมกระบวนการเรียนการสอน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงมีความคิดเห็นว่า การนำแนวความคิดวิธีการสอนแบบผสมผสานของ Girard มาเป็นแนวคิดพื้นฐาน พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 น่าจะมีผลทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้บรรลุวัตถุประสงค์ตรงตามหลักสูตรได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามแบบผสมผสาน
2. เพื่อศึกษาแรงจูงใจของผู้เรียนที่เพิ่มขึ้น หลังจากที่ได้รับการสอนตามแบบผสมผสาน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยครั้งนี้มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 30 คน ซึ่งเรียนวิชาภาษาอังกฤษหลัก 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 ในโรงเรียนวัดสวนดอก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
2. ตัวแปรที่ศึกษา
 - 2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ กิจกรรมการเรียนการสอนตามแบบผสมผสาน
 - 2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ แรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษ

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพัฒนากิจกรรม หมายถึง กระบวนการสร้างกิจกรรมการเรียนการสอนตามแบบผสมผสาน การใช้ การประเมิน และการปรับปรุงกิจกรรมให้มีคุณภาพเหมาะสมกับผู้เรียน
2. กิจกรรมตามแบบผสมผสาน หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งพิจารณาเลือกส่วนที่ดีของวิธีสอน 2 วิธี ได้แก่ แนวคิดวิธีสอนแบบธรรมชาติผสมผสานกับแนวคิดวิธีสอนแบบมุ่งปฏิบัติงาน โดยวิธีสอนแบบธรรมชาติจะปรากฏอยู่ในขั้นตอนการสอนทุกชั้น คือ ชั้นเสนอเนื้อหา ชั้นการฝึกปฏิบัติ และชั้นการใช้ภาษา ส่วนวิธีสอนแบบมุ่งปฏิบัติงานจะปรากฏในชั้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน ตลอดจนการหาข้อมูลในการปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมาย
3. ผลสัมฤทธิ์ในการเรียน หมายถึง ความสามารถในการฟังประโยคภาษาอังกฤษ ตลอดจนความสามารถในการพูด อ่าน และเขียนภาษาอังกฤษด้วยคำศัพท์ ไวยากรณ์ที่เหมาะสมกับความรู้ของผู้เรียน ทั้งนี้พิจารณาจากความหมายในการสื่อสารของผู้เรียนว่าสามารถกระทำได้ตรงตามเป้าหมายหรือความรู้สึกนึกคิดหรือไม่ โดยทำการวัดผลด้วยแบบทดสอบความสามารถด้านการฟัง พูด อ่าน เขียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4. แรงจูงใจในการเรียน หมายถึง ภาวะที่ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ และเกิดความสนใจหรือความต้องการในการเรียน ตลอดจนมีความพยายามที่จะใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารปฏิสัมพันธ์

5. นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสวนดอก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่กำลังเรียนภาษาอังกฤษหลัก 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้แนวทางการพัฒนาปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามแบบผสมผสานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เป็นแนวทางแก่ครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้การสอนตามแบบผสมผสาน